

En djævelsk alliance

Af Jørgen Steen Nielsen

Udfordrende bog om "hyperkapitalisme" og "markedspopulisme" af redaktøren af tidsskriftet "The Baffler".

Sidste forår bragte *Information* en artikelserie om et nyt, opsigtsvækkende IT-oprør. Vi citerede folk som den unge leder af den fremstormende svenske IT-virksomhed Fram-Fab, Jonas Birgersson, for udsagn som "Det er hadet mod establishment, som holder mig i gang."

Rebellerne angreb de gamle virksomheders ledere og de gamle politikere lige skånselsløst for deres mangel på visioner, deres nepotisme og magtbegær. De antiautoritære nørder og iværksættere tog sågar Bob Dylans navn forfængeligt og citerede *The times they are 'a changin'*. Vi på *Information* savlede og skrev og skrev.

I avisens nye tillæg *i2* skrev Bjarke Møller om, hvordan en del af rebellerne for længst har solgt deres virksomheder til større kapitalere og nu sidder med personlige tocifrede millionformuer og Porsche – hvis de da ikke har spekuleret galt, mistet det meste og er fortrukket til det fjerne østen. Oprøret der blev væk – eller druknede i guld – fristes man til at sige.

Det er værre end som så, hævder Thomas Frank, redaktør af det amerikanske magasin *The Baffler*. Thomas Frank har udgivet en 400 sider stor bog, *One Market under God*, som i

USA har fremkaldt lige dele raseri og begejstrede anmeldelser for sine skarpe, skånselsløse angreb på den nye hyperkapitalisme og den 'markedspopulisme', der lige nu – i følge Frank – er i færd med at undergrave demokratiet og sprænge den sociale kontrakt i stumper og stykker.

"Brilliant," skrev én anmelder og tilføjede "Jeg kylede bogen gennem lokalet 11 gange."

Syrehovedet

Thomas Frank starter med at citere en af Dylans gamle rebel-kammerater og syrehoveder, sangskriveren for rockgruppen Grateful Dead, John Perry Barlow, der i 1990'erne for alvor stod på IT-oprøret og blev en fremtrædende teknologiskribent og budbringer af det nye. "I, regeringer fra den industrialiserede verden, I var giganter af kød og stål. På vegne af fremtiden beder jeg jer fra fortiden om at holde jer væk," skrev Barlow i en skelsættende *Deklaration om cyberspace's uafhængighed* fra 1996. Løvrigt bevidst offentliggjort i den schweiziske vintersportsby Davos, hvor den gamle verdens magthavere hvert år mødes til deres *World Economic Forum*. Barlows oprørske deklARATION ligger stadig og pryder tu-

sinder af hjemmesider som revolutionær præambel.

Jamen herregud. Hvad er det egentlig vi har fået, spørger Thomas Frank i sin bog, udsendt i USA kort før årsskiftet.

Det vi har set er en generation af cyber-hippier, der har vist sig at være helt på linje med den gamle kapitals slipseklædte aktører i deres overbevisning om politikens illegitimitet og det fri markeds organiske evne til at løse alle problemer. I deres tale om deregulering, lavere skatter, høje profiler og afvikling af fagforeninger er de nye kapitalister ikke til at skelne fra de gamle.

Thomas Frank beskriver, hvordan den gamle, konservative kapitalismes ledere på deres side er ved at overgive sig til det nye og accepterer IT-entreprenørernes anarkistiske bud om fleksible arbejdstider, antihierarkiske ledelsesstrukturer, andel i indtjeningen via aktieoptioner osv. Fordi de har indset, at det er et nyt vilkår for at sikre høj produktivitet, høj profit og vitalitet i markedsøkonomien. De konservative kapitalister har sat individet i centrum og ofret konservatismen, de er blevet postmoderne.

Markedskonsensus

Denne forbrødring eller fusion mellem gammel og ny kapitalisme kalder nogen for 'revolution' eller 'ny økonomi'.

Hvad det begreb dækker er "ikke en eller anden ny tilstand for de menneskelige aktiviteter, men den ultimative realisering af den dagsorden, som nationens rigeste klasser længe har haft," skriver Frank. Nemlig den – med nogle økonomers formulering – 'konsensus om markedet', den 'gyldne spændetrøje', der afskærer politik som redskab til at forme fremtiden og lader tiltroen til det frie marked være i praksis enerådende som ideologisk forestilling.

Dette gennembrud i den brede offentlighed for den kapitalistiske tanke er ikke bare en konsekvens af Murens og socialismens fald, men i høj grad af den informationsteknologi, der har ledt til en euforisk investerings- og kursstigningsbølge. Denne bølge har nemlig også lokket en masse almindelige mennesker – mere i USA end i Danmark – ind i den kapitalistiske spekulationsøkonomi som 'day traders' med drømmen om den store milliongevinst inden for rækkevidde.

Dertil kommer så, at denne ny økonomis frontløbere og talsmænd – folk som Barlow og Birgersson – har ført sig frem med en retorik, en adfærd og tit et udseende, der tilhørte oprøret og det antiantiautoritære og derfor vandt ørenlyd og tilslutning i folkelige lag, der var vant til at betragte kapitalistiske magtinteresser med betydelig modvilje. Frontløberne besad en energi, et gå-på-mod og en forandringsvilje, som forlængst havde forladt den gamle venstrefløj, hvorfor de blev nye rollemødder. Efterstræbelsen efter individuel rigdom blev ikke alene et acceptabelt ledemotiv, det blev nærmest progressivt.

Tilbage stod bl.a. fagforeningerne som udtryk for det gammeldags, formynderiske, initiativbegrænsende – reaktionære.

Altsammen med øget folkelig opbakning bag det kapitalistiske marked til resultat.

Folkets vilje

"Dette er den centrale præmis for dét, jeg kalder 'markedspopulisme': At markederne foruden at være medier for udveksling også er medier for at skabe fælles afklaring. Med deres mekanismer for udbud og efterspørgsel, meningsmålinger og fokusgrupper, indkøbspaladser og Internet formår markederne at udtrykke folkets vilje mere artikuleret og meningsfuldt end politisk valg kan det."

Markedet er blevet det mest rene udtryk for folkets vilje – politik og omstændelige demokratiske øvelser kan gå hjem og lægge sig.

Det kan også de, der ikke kan hænge på – de svage, de lavtuddannede, de gamle, de der på anden vis er uegnede til at klare sig i den ny økonomis glade kappestrid om rigdom og succes. Og det er naturligvis her, fastslår Thomas Frank, at markedspopulismen bryder sammen som forestilling om vejen til det gode samfund. Markedspopulismen og den ny økonomi er i fuld gang med at smadre den sociale kontrakt og den demokratiske tradition, som møjsommeligt er blevet etableret i det 20. århundredes velfærdssamfund. Det foregår for vore åbne øjne, men vi ser det knap, opflammede af det nye og af markedets mange frihedsgrader, som vi er.

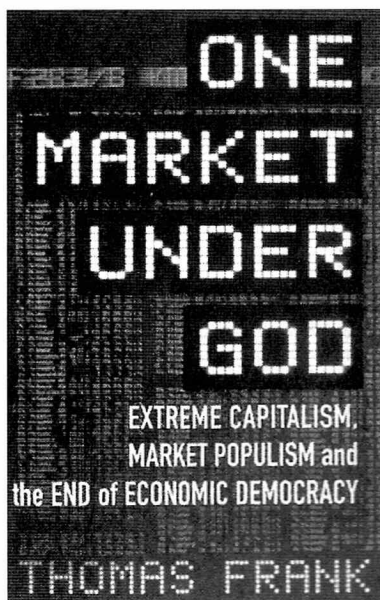
Omtrent der slutter Thomas Franks bog. Så skarpt og vredt, at nogle af den ny økonomis talsmænd har fundet det påkrævet at stemple ham som "en fjende af fremtiden."

At Frank påpeger hvordan gamle konservative kapitalister og nye oprørske ditto er ved at finde hinanden i en alliance om at sikre markeds kapitalismens totale overherredømme er øjenåbnende. Men sporet ender alligevel blindt, når forfatteren ikke rigtig svarer på spørgsmålet: Og hva' så? Hvad er svaret på denne udvikling?

Der er to svar: De – mest unge – mennesker, der med utrolig energi og virketrang har kastet sig ind i den ny økonomi, må formulere, hvad de vil: Vil de kæmpe sig til tops og blive millionærer *no matter what?* Eller vil de formulere og fastholde de værdier, der i starten var i centrum: Retten til ansvar, retten til fællesskab, retten til meningsfuld produktion, retten til at byde magten trods? Vil de skabe nye værdier, eller vil de cementere de gamle i virtuel forklædning?

Og det andet: Kan det civile samfund formulere modsvar til markeds populismen? Kan der findes veje til politik for et globaliseret samfund, hvor teknologi og markeds kraft synes at diktere dagsordenen?

Jørgen Steen Nielsen er redaktør på Information, hvor anmeldelsen oprindeligt har været bragt.

Thomas Frank:
One Market Under God.
Secker & Warburg, London.
414 s., 19 pund